ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ Τεύχος 58, Απρίλιος 2000

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

◆ Στάδια ενεργοποίησης και κινητοποίησης ανέργων ◆ Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική ◆ Νέες Μορφές Οργάνωσης της εργασίας ◆ Οικονομικοί κύκλοι και απεργιακά κύματα ◆ Δραστηριότητες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Τεύχος 58, Απρίλιος 2000

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Οι τοπικές πρωτοβουλίες για την απασχόληση αποτελούν μια από τις βασικές διαστάσεις των ακολουθούμενων σήμερα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πολιτικών απασχόλησης. Εδώ και μερικά χρόνια επιχειρείται η θεσμοποίηση των πρωτοβουλιών αυτών με τη μορφή των Τοπικών Συμφώνων για την Απασχόληση (ΤΣΑ), δηλαδή, συμφωνιών, και σχημάτων συνεργασίας μεταξύ τοπικών κοινωνικών φορέων, επιχειρήσεων, τοπικών αρχών κλπ. με στόχο την προώθηση της απασχόλησης (κυρίως στον τομέα των λεγόμενων νέων κοιτασμάτων απασχόλησης: κοινωνική φροντίδα, παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες, περιβάλλον, τουρισμός πολιτισμός κ.ά.) και την αντιμετώπιση της ανεργίας σε τοπικό επίπεδο. Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σε αυτό το τεύχος παρουσιάζει την εμπειρία από την εφαρμογή των ΤΣΑ στην Ελλάδα. Επιπλέον, η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σε αυτό το τεύχος, περιλαμβάνει άρθρα σχετικά με τα στάδια ενεργοποίησης και κινητοποίησης ανέργων, την ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική, τις μορφές οργάνωσης εργασίας, καθώς επίσης και άρθρο σχετικά με τους οικονομικούς κύκλους και τα απεργιακά κύματα. Τέλος η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ περιλαμβάνει τις δραστηριότητες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ το τελευταίο διάστημα.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Νίκος Μπάκουλης • **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:** ΤΟ Δ.Σ.ΤΟΥ ΙΝΕ, *Πρόεδρος:* Νίκος Μπάκουλης, *Αναπληρωτής Πρόεδρος:* Θεόδ. Χρονόπουλος, *Αντιπρόεδρος:* Π. Βούτος, Στ. Λαιμός, Γ. Ποντικός *Διευθύνων Σύμβουλος* Φ. Φατούρος, *Γρ. Οικονομικού:* Κ. Πουπάκης, *Μέλη:* Α. Βλάχος, Ν. Ζωντός, Χ. Καλύβας, Σ. Μαντζουράνης, Α. Μητρόπουλος, Γ. Ντάσης, Δ. Παρλαβάντζας, Γ. Χριστοδούλου, •**ΓΡΑΦΕΙΑ:** Εμμ. Μπενάκη 71Α, Αθήνα 106 81, Τηλ: 3327710, 3327726, Fax: 3304452• **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ** www.inegsee.gr.• **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ:** ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60, Τηλ: 5156820, Fax: 5156811

Τα τοπικά σύμφωνα απασχόλησης στην Ελλάδα

του Ν. Παλαιολόγου - Χ. Παπαβασιλείου

Οι τοπικές πρωτοβουλίες για την απασχόληση αποτελούν μια από τις βασικές διαστάσεις των ακολουθούμενων σήμερα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πολιτικών απασχόλησης. Εδώ και μερικά χρόνια επιχειρείται η θεσμοποίηση των πρωτοβουλιών αυτών με τη μορφή των Τοπικών Συμφώνων για την Απασχόληση (ΤΣΑ), συμφωνιών, δηλαδή, και σχημάτων συνεργασίας μεταξύ τοπικών κοινωνικών φορέων, επιχειρήσεων, τοπικών αρχών κλπ. με στόχο την προώθηση της απασχόλησης (κυρίως στον τομέα των λεγόμενων νέων κοιτασμάτων απασχόλησης: κοινωνική φροντίδα, παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες, περιβάλλον, τουρισμός πολιτισμός κ.ά.) και την αντιμετώπιση της ανεργίας σε τοπικό επίπεδο. Η προώθηση των ΤΣΑ από την Ε.Ε. εντάσσεται στη λογική των λεγόμενων "ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης" που μεταφέρουν το κέντρο βάρους από την στήριξη και προστασία των ανέργων, στην παρακίνηση τους, με την προσφορά ευκαιριών απασχόλησης και κατάρτισης, να επανενταχθούν έστω και προσωρινά στο απασχολούμενο τμήμα του εργατικού δυναμικού.

Χωρίς να επεκταθούμε, ούτε στα γενικότερα ζητήματα που σχετίζονται με τις πολιτικές απασχόλησης, με τον περιορισμό, δηλαδή, από τα μέσα της δεκαετίας του ’70, των πολιτικών αντιμετώπισης της ανεργίας στο επίπεδο μικροοικονομικών παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας, ή με τη διάκριση τους σε "παθητικές" και "ενεργητικές" και την προώθηση των τελευταίων σε βάρος των πρώτων (που συνδέεται με τον εντοπισμό των αιτίων της ανεργίας αποκλειστικά σχεδόν στην πλευρά της προσφοράς εργασίας - όταν το πρόβλημα είναι κυρίως η έλλειψη επαρκών θέσεων εργασίας -, με τη σχετικοποίηση του κοινωνικού δικαιώματος στην εργασία και με την εξατομίκευση και μετατόπιση της ευθύνης της ανεργίας στους ίδιους τους άνεργους), ούτε στο ζήτημα αν και κατά πόσο οι λεγόμενες "ενεργητικές" πολιτικές απασχόλησης και ειδικότερα τα ΤΣΑ συνδέονται με μια προσπάθεια απορύθμισης της αγοράς εργασίας και de facto νομιμοποίησης μορφών απασχόλησης που χαρακτηρίζονται από την προσωρινότητα, τη μη επαρκή προστασία των εργαζομένων και, τελικά, το χαμηλό κόστος, εί-

ναι χρήσιμο, μετά από τρία χρόνια εφαρμογής των ΤΣΑ στην Ελλάδα, να διατυπωθεί μια κριτική αποτίμηση της πορείας τους, από τη σκοπιά των θέσεων και προσεγγίσεων του συνδικαλιστικού κινήματος.

Θα πρέπει, ωστόσο, σε αναφορά με τα ζητήματα αυτά να επισημανθούν:

α) Το άρθρο 4 του νόμου 2639/1998 για τη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, που αναφέρεται στα ΤΣΑ και που επιτρέπει, υπό όρους, αμοιβές κατώτερες από τις κλαδικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας και έως το όριο της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (στη μεν περίπτωση εργασιών που σχετίζονται άμεσα με τα ΤΣΑ με σύμφωνη γνώμη του συμμετέχοντος Εργατικού Κέντρου, στη δε περίπτωση επιχειρήσεων που λειτουργούν σε περιοχές που έχουν συναφθεί ΤΣΑ -αλλά και άλλες περιοχές υψηλής ανεργίας- ακόμα και με ατομικές συμβάσεις εργασίας).

β) Η δυνατότητα των συνδικαλιστικών οργανώσεων, μαζί με τους άλλους τοπικούς φορείς, να διαμορφώσουν από κοινού το πλαίσιο, το περιεχόμενο και το εύρος των τοπικών αυτών συμφωνιών για την απασχόληση και, ανεξάρτητα από άνωθεν κατευθύνσεις και παρεμβάσεις, να μην επιτρέψουν να μετατραπούν σε πεδίο πειραματισμού για την απορύθμιση της αγοράς εργασίας.

Όπως είναι γνωστό η δημιουργία Τοπικών Συμφώνων Απασχόλησης ξεκίνησε στην Ελλάδα το 1997 με πρωτοβουλία της κυβέρνησης. Ο σχεδιασμός προέβλεπε μια τριετή πιλοτική εφαρμογή τους σε επτά περιοχές υψηλής ανεργίας που επέλεξε η κυβέρνηση (Δυτικές Περιοχές Αθήνας - Δυτικές Περιοχές Πειραιά, Ζώνη Κοζάνης-Φλώρινας, Ημαθία, Δράμα, Βοιωτία, Μαγνησία, Αχαΐα), η οποία και όρισε έναν κεντρικό φορέα για την τεχνική υποστήριξη τους, το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, στο οποίο ανέθεσε και την προώθηση και το συντονισμό της όλης προσπάθειας.

Τα τοπικά συνδικάτα, παρά τις όποιες μικρές ή μεγαλύτερες επιφυλάξεις τους, κατά κανόνα συμμετείχαν στα ΤΣΑ, ενώ το συνδικαλιστικό κίνημα συνολικά διατύπωσε και κατέθεσε, μέσω της ΓΣΕΕ, τις δικές του θέσεις και προτάσεις (βλ. Θέσεις της ΓΣΕΕ για τα ΤΣΑ, που κατατέθηκαν στο πλαίσιο του Κοινωνικού Διαλόγου, και Εγκύκλιος της ΓΣΕΕ προς τα Εργατικά Κέντρα για τα ΤΣΑ), που αποσαφήνιζαν το πλαίσιο και διεύρυναν και εξειδίκευαν τους στόχους και το περιεχόμενο των ΤΣΑ (συγκρότηση μιας κοινής στρατηγικής των τοπικών φορέων για την ανεργία, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή και για την υπέρβαση των προβλημάτων κατακερματισμού των παρεμβάσεων - προώθηση της απασχόλησης μέσα από την τοπική ανάπτυξη , διατήρηση των θέσεων εργασίας που υπάρχουν και άμεση δημιουργία νέων, στήριξη και προστασία των ανέργων - αναζήτηση εναλλακτικών πολιτικών και δράσε ασχόλησης - τήρηση της αρχής της αρχής της "από τη βάση προς τα πάνω προσέγγισης" και αποφυγή "άνωθεν" παρεμβάσεων με υποδείξεις για τις στοχεύσεις και το περιεχόμενο των ΤΣΑ).

Σήμερα, τρία χρόνια μετά, φαίνεται η όλη προσπάθεια να μην ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις προσδοκίες που είχαν αναπτυχθεί και πολύ περισσότερο στους στόχους και το περιεχόμενο που έθετε το συνδικαλιστικό κίνημα. Δεν είναι μόνο ότι έχουν περάσει ήδη τα τρία χρόνια που προεβλέποντο για την πιλοτική εφαρμογή τους, χωρίς ουσιαστικά να έχει υλοποιηθεί ακόμα, σχεδόν, καμία δράση, αλλά, κυρίως, ότι δεν κατάφεραν, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, να αναδειχθούν σε αυτό που ήταν το ζητούμενο, στο εργαλείο εκείνο, δηλαδή, που θα συνέβαλε στη συγκρότηση, σε τοπικό επίπεδο, μιας κοινής στρατηγικής για την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή και για την υπέρβαση των προβλημάτων κατακερματισμού των παρεμβάσεων και έλλειψης συντονισμού των διαφόρων φορέων και αρχών που αναλαμβάνουν σχετικές δράσεις. Γι' αυτό και δεν στάθηκε δυνατή η διαμόρφωση ενός συνεκτικού και ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης , που να ιεραρχεί ανάγκες και προτεραιότητες και να καλύπτει τις επιδιώξεις της τόνωσης της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας, της δημιουργίας σταθερών και πλήρους απασχόλησης θέσεων εργασίας και της στήριξης και προστασίας των ανέργων.

Η εικόνα των ΤΣΑ μπορεί να περιγραφεί σε γενικές γραμμές, και ενδεχομένως με ορισμένες επιμέρους εξαιρέσεις, από τα εξής χαρακτηριστικά:

- Δεν έχουν, ουσιαστικά, προκαλέσει το ενδιαφέρον και την ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών, των τοπικών κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων. (Ακόμα και οι φορείς που συμμετέχουν στα ΤΣΑ, εμφανίζουν κατά κανόνα χαμηλό βαθμό ενεργοποίησης, ενώ απουσιάζουν οι επιχειρήσεις, οι οποίες και οικονομικά θα μπορούσαν να συμβάλουν, και να δεσμευτούν σε ζητήματα απασχόλησης).

- Οι προβλεπόμενες στα επιχειρησιακά σχέδια δράσεις αποτελούν, κατά κανόνα, ένα άθροισμα αποσπασματικών προτάσεων επιμέρους φορέων, που δεν εντάσσονται σε ένα από κοινού επεξεργασμένο σχεδιασμό για τη δημιουργία απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο

- Το περιεχόμενο των δράσεων περιορίζεται, στις περισσότερες περιπτώσεις, στη δημιουργία άμεσων θέσεων εργασίας για την κάλυψη κάποιων κοινωνικών αναγκών, ενώ απουσιάζει στο σχεδιασμό τους μια αναπτυξιακή προσέγγιση, τοπικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις, δηλαδή, με στόχο την ανάδειξη, ενίσχυση ή και τη δημιουργία συγκριτικών πλεονεκτημάτων, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης. Απουσιάζουν επίσης ενέργειες και δράσεις στην κατεύθυνση στήριξης, καθοδήγησης και προστασίας των ανέργων

- Οι προβλεπόμενες να δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης, πέραν του ότι είναι εξαιρετικά περιορισμένες σε σχέση με τις προσδοκίες και τους αρχικούς σχεδιασμούς, είναι επίσης περιορισμένης διάρκειας, αφού δεν σχετίζονται με δράσεις που έχει μελετηθεί και διασφαλιστεί η βιωσιμότητα τους, αλλά εξαρτώνται άμεσα από τη διάρκεια χρηματοδότησης από τα ΠΕΠ. Κατά κανόνα πρόκειται για τη δημιουργία κάποιων θέσεων έκτακτης/προσωρινής απασχόλησης σε δήμους ή σε δημοτικές επιχειρήσεις.

- Η χρηματοδότηση των δημιουργούμενων νέων θέσεων εργασίας δεν προέρχεται από νέους πόρους για την απασχόληση, η εξεύρεση των οποίων οφείλεται στα ίδια τα ΤΣΑ, αλλά από τα γνωστά προγράμματα επιδότησης θέσεων εργασίας του ΟΑΕΔ.

- Τα ΤΣΑ δεν διαθέτουν, λόγω μη χρηματοδότησης της κεντρικής τους δομής, έναν δικό τους μηχανισμό σχεδιασμού, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης, με αποτέλεσμα οι συντονιστικές γραμματείες ή τα διοικητικά συμβούλια των εταιρειών που έχουν δημιουργηθεί για τη διαχείριση τους, να μην έχουν ουσιαστικά ρόλο, να περιορίζονται δηλαδή αποκλειστικά στην έγκριση των ενεργειών και δράσεων που προτείνουν οι επιμέρους φορείς, οι οποίοι είναι και οι μόνοι υπεύθυνοι για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των ενεργειών και δράσεων που προτείνουν, καθώς και για τη διαχείριση των όποιων χρηματοδοτήσεων.

- Η δραστηριότητα των συντονιστικών γραμματειών ή των Δ.Σ. των ΤΣΑ φαίνεται να έχει περιοριστεί, ως επί το πλείστον, μέχρι σήμερα στην παροχή βεβαιώσεων για να λαμβάνουν επιχειρήσεις και άνεργοι την αυξημένη επιδότηση που προβλέπεται για τις περιοχές των ΤΣΑ, στο πλαίσιο των προγραμμάτων της αυτοαπασχόλησης και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας του ΟΑΕΔ,

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εικόνα αυτή είναι απόρροια πολλών και διαφορετικών παραγόντων. Η ανάπτυξη του θεσμού των ΤΣΑ στην Ελλάδα θα έπρεπε να υπερβεί προβλήματα και αδυναμίες που σχετίζονται με τη σχετική υπανάπτυξη, σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, των τοπικών θεσμών, με την έλλειψη εμπειρίας και κουλτούρας εταιρικών σχέσεων, με την έλλειψη της δυνατότητας, από την άποψη του κατάλληλου στελεχικού δυναμικού, πολλών τοπικών φορέων να υποστηρίξουν τέτοιου είδους παρεμβάσεις, αλλά και με την έλλειψη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που θα ευνοούσε την ανάπτυξη τους. Από την άλλη όμως μεριά, η σημερινή εικόνα των ΤΣΑ σχετίζεται, σε ένα μεγάλο βαθμό, με προβλήματα και αδυναμίες στον κεντρικό σχεδιασμό και τον τρόπο που επιχειρήθηκε η προώθηση των ΤΣΑ στην Ελλάδα, προβλήματα και αδυναμίες

που είχαν ευθύς εξαρχής επισημανθεί από την πλευρά του συνδικαλιστικού κινήματος και που συνοψίζονται:

- Στην ελλιπή προετοιμασία και ενημέρωση των τοπικών κοινωνιών
- Στα ελάχιστα χρονικά περιθώρια που δόθηκαν στους τοπικούς φορείς να διαμορφώσουν και να υποβάλουν προτάσεις για δράσεις, με αποτέλεσμα να υποβάλουν προτάσεις μόνο όσοι φορείς είχαν ήδη κάποιες έτοιμες και έψαχναν κάποιο πρόγραμμα να τις χρηματοδοτήσει. Πολύ περισσότερο δεν υπήρξαν τα χρονικά περιθώρια, οι φορείς που εκδήλωσαν ενδιαφέρον να συμμετέχουν, να συζητήσουν και να επεξεργαστούν μια κοινή στρατηγική για την τοπική ανάπτυξη και την απασχόληση, και σε αυτήν να ενταχθούν οι όποιες προτάσεις.
- Στο ότι επιχειρήθηκε να συνδεθεί η προώθηση και ανάπτυξη των ΤΣΑ με την απορύθμιση των τοπικών αγορών εργασίας και των εργασιακών σχέσεων, γεγονός που δημιούργησε πολλές επιφυλάξεις και αντιδράσεις στις τοπικές κοινωνίες
- Στο ότι οι συμμετέχοντες φορείς κρατήθηκαν ουσιαστικά έξω από τη σύνταξη των επιχειρησιακών σχεδίων. Οι επιμέρους προτάσεις των φορέων για συγκεκριμένες δράσεις δόθηκαν σε εταιρείες που επελέγησαν και χρηματοδοτήθηκαν κεντρικά από το ΕΙΕ, και στις οποίες ανατέθηκε να συντάξουν τα επιχειρησιακά σχέδια και να εντάξουν σε αυτά τις όποιες προτάσεις σύμφωνα με τις παρατηρήσεις και υποδείξεις του ΕΙΕ. Οι συμμετέχοντες στο κάθε ΤΣΑ φορείς κλήθηκαν εκ των υστέρων να επικυρώσουν τα επιχειρησιακά σχέδια.

- Στο ότι οι Τοπικοί Τεχνικοί Συντονιστές, οι οποίοι είχαν ως έργο την τεχνικοεπιστημονική υποστήριξη του κάθε ΤΣΑ, δεν επελέγησαν και δεν προσελήφθησαν από τα ΤΣΑ, αλλά κεντρικά από το ΕΙΕ, με την υποχρέωση να λειτουργούν σε αυτά ως εκπρόσωποι του και σύμφωνα με τις υποδείξεις του. Εκτός του ότι, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις τα άτομα που προσελήφθησαν δεν είχαν τα προσόντα για να ανταποκριθούν στο έργο τους, το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μην γνωρίζουν και τα ίδια αν έπρεπε να ακολουθήσουν τις, κάποτε, διαφορετικές ή και αντίθετες υποδείξεις του ΕΙΕ, από τη μια πλευρά, και των συντονιστικών γραμματειών των ΤΣΑ, από την άλλη, και έτσι δεν ήταν σε θέση να εργαστούν αποτελεσματικά.
- Στο ότι δεν προηγήθηκαν της υποβολής των προτάσεων και της σύνταξης των επιχειρησιακών σχεδίων μελέτες αναγκών και δυνατοτήτων για κάθε περιοχή
- Στο ότι το χρηματικό ποσό που προεβλέπετο από την Ε.Ε. ως τεχνική βοήθεια για το κάθε ΤΣΑ, το διαχειρίστηκε κεντρικά το ΕΙΕ, με αποτέλεσμα τα ίδια τα ΤΣΑ να μην έχουν την οικονομική ευχέρεια για κανενός είδους πρωτοβουλίες.

Οι προβληματισμοί και τα προβλήματα που διατυπώθηκαν, σημαίνουν, ότι τα ΤΣΑ προϋποθέτουν την μέχρι τώρα αντιμετώπιση των αδυναμιών. Από τη στιγμή, άλλωστε, που οι ακολουθούμενες σήμερα μακροοικονομικές πολιτικές διατηρούν τα ποσοστά ανεργίας σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, παραμένει ως αίτημα, παράλληλα με τη διεκδίκηση αλλαγής των μακροοικονομικών πολιτικών, η εφαρμογή συμπληρωματικών πολιτικών απασχόλησης, οι οποίες θα μπορούσαν να λειτουργούν, τουλάχιστον, ανακουφιστικά για τους άνεργους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ένας θεσμός ο οποίος θα επιτρέπει στους τοπικούς φορείς να διαμορφώνουν ένα κοινό πλαίσιο αρχών και στοχεύσεων και να προωθούν δράσεις για την τοπική ανάπτυξη, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την προστασία των ανέργων παραμένει ζητούμενο και η εμπειρία που αποκτήθηκε από την πρώτη αυτή περίοδο λειτουργίας των ΤΣΑ είναι ιδιαίτερα χρήσιμη.

Δεδομένου ότι αρχές του 2000 ολοκληρώνεται η τριετής πιλοτική φάση και ότι κανείς δεν φαίνεται να γνωρίζει ακόμα αυτήν τη στιγμή αν και πώς θα δοθεί συνέχεια στην πρωτοβουλία από την πλευρά της κεντρικής διοίκησης ή και της Ε.Ε., το ζήτημα που τίθεται είναι αν τα ίδια τα ΤΣΑ, οι τοπικοί φορείς, μπορούν να αναπτύξουν μια δική τους δυναμική, υπερβαίνοντας τα στενά πλαίσια που κεντρικά είχαν προσδιοριστεί. Τα προβλήματα και οι αδυναμίες που έχουν παρουσιαστεί μπορούν να ξεπεραστούν αν τα ΤΣΑ αντιμετωπιστούν από τους συμμετέχοντες φορείς όχι ως ένα στατικό σχήμα, που περιορίζεται στη διαχείριση κάποιων, λιγότερο ή περισσότερο, αποσπασματικών και μεμονωμένων δράσεων που έχουν ήδη αναληφθεί και χρηματοδοτηθεί, αλλά ως ένα δυναμικό σχήμα που - χωρίς να υποκαθιστά το κράτος στην ευθύνη του για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αλλά αντίθετα λειτουργώντας διεκδικητικά προς αυτήν την κατεύθυνση - επεξεργάζεται και διαμορφώνει μέσα από το διάλογο μια κοινή στρατηγική, αναζητά εναλλακτικές πολιτικές και καινοτόμες δράσεις που δεν στηρίζονται στις γνωστές αναποτελεσματικές και κοινωνικά επώδυνες συνταγές της μείωσης του εργατικού κόστους και της απορύθμισης των εργασιακών σχέσεων, ευαισθητοποιεί την τοπική κοινωνία, ενεργοποιεί όλους τους διαθέσιμους πόρους και δυνάμεις στην κατεύθυνση της κοινής στρατηγικής και αναζητά νέους. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι το πραγματικό ενδιαφέρον των συμμετεχόντων φορέων, η ανάληψη εκ μέρους τους σαφών δεσμεύσεων για τη διάθεση πόρων και δυνάμεων, η ουσιαστική συμμετοχή στα σχήματα συνεργασίας των ίδιων των ανέργων, η καταγραφή και μελέτη των τοπικών αναγκών, δυνατοτήτων και συγκριτικών πλεονεκτημάτων, καθώς και η δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού στήριξης που θα είναι σε θέση να διερευνά, να προτείνει, να παρακολουθεί και να αξιολογεί.

Στάδια ενεργοποίησης και κινητοποίησης ανέργων

του Γ. Λεχουρίτη

1. Η Ψυχολογική Συμβουλευτική ως εργαλείο εργασίας με ανέργους

Η σχέση της ανεργίας με την ψυχική υγεία θέτει μια σειρά από ερωτήματα τόσο για την μορφή και φύση των κοινωνικών, ψυχολογικών και θεραπευτικών υπηρεσιών που παρέχονται στον άνεργο, όσο και για τον ρόλο του κοινωνικού και κλινικού επιστήμονα, ο οποίος καλείται να αντιμετωπίσει ψυχολογικές διαταραχές, οι οποίες αποτελούν έκφραση των κοινωνικών φαινομένων.

Είναι γεγονός ότι η συμβουλευτική στους εργασιακούς χώρους στην χώρα μας δεν έχει, ακόμη, λάβει την έκταση και έμφαση που, ήδη, έχει σε άλλες χώρες. Κατά συνέπεια, υπάρχει αδήριτη η ανάγκη να επεκταθεί ο θεσμός της ψυχολογικής συμβουλευτικής στους χώρους εργασίας και στην Ελλάδα.

Ο γενικός σκοπός της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής είναι να βοηθήσει τους εργαζόμενους, να χειραφετήσει τους άνεργους και να προάγει τη ψυχική υγεία τη συναισθηματική ευεξία και τη ποιότητα ζωής τους, έτσι ώστε οι άνθρωποι να εξελίσσονται και να αναπτύσονται με αξιοπρέπεια, αυτοσεβασμό, κατανόηση και με την ικανότητα να συνεργαστούν ομαδικά και αποτελεσματικά.

Ο σκοπός αυτός είναι διαρκής και σταθερός στο πλαίσιο του ανθρωποκεντρικού μοντέλου, το οποίο ενθαρρύνει τον εργαζόμενο άνθρωπο να αναπτυχθεί και να προσανατολισθεί σε σκοπούς και στόχους που είναι συνάμα δημιουργικοί και κοινωνικά χρήσιμοι.

Ο σκοπός της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής στην εργασία επιτυγχάνεται είτε μέσα από μικρές ομάδες αυτογνωσίας και επικοινωνίας είτε ατομικά, στο πλαίσιο των έξι ακόλουθων λειτουργιών:

1) Ενημερότητα-πληροφόρηση-ευαισθητοποίηση

2) Καθησυχασμός, ως ένας τρόπος που δίνει στους ανθρώπους το θάρρος και το κουράγιο να αντιμετωπίσουν ένα πρόβλημα πάνω σε ένα συγκεκριμένο σχέδιο δράσης

3) Δημιουργία ανοιχτού κλίματος και καναλιών επικοινωνίας

4) Ανακούφιση της συναισθηματικής και ψυχικής έντασης μέσα από την έκφραση, το διάλογο και την ομαδική εργασία.

5) Ξεκαθάρισμα σκέψης και συναισθήματος.

6) Επαναθεμελίωση του προσανατολισμού και της προοπτικής στους άμεσα ενδιαφερόμενους (ομάδα-άτομο).

Αυτονόητο θεωρείται ότι η έμφαση βρίσκεται στην πρόληψη παρά στη θεραπεία, μέσα από την αλληλεπίδραση ατόμου-ομάδας, την επίλυση προβλημάτων, τη λήψη αποφάσεων και κυρίως τη δημιουργία μιας θετικής στάσης προς τον εαυτό, τους άλλους, τον κόσμο και τη ζωή.

Υπό αυτή την έννοια η παρουσία και η παρέμβαση του συνδικαλιστικού κινήματος είναι αναγκαία, ώστε να γίνει δυνατή η διαμόρφωση εναλλακτικών προσεγγίσεων για τον σχεδιασμό δράσεων και πολιτικών ενάντια στην ανεργία. Ο στόχος είναι η αντιμετώπιση της κοινωνικής ηττοπάθειας και θυματοποίησης των εργαζόμενων ανθρώπων, καθώς επίσης η πρόληψη φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Για τους εργαζόμενους η Ψυχολογική Συμβουλευτική μπορεί να πάρει τη μορφή ενός δυναμικού κινήματος αυτοβοήθειας γύρω από θέματα προσωπικής, οικογενειακής και κοινωνικής ανάπτυξης, ποιότητας ζωής, ανατροφής και κοινωνικοποίησης των παιδιών, καθώς επίσης πρόληψης από ψυχότροπες ουσίες και αλκοόλ.

2. Η εργασία γύρω από την ενεργοποίηση και κινητοποίηση ανέργων

Οι συνέπειες της ανεργίας αγγίζουν δύο τουλάχιστον βασικά θέματα του ανθρώπου και των ομάδων του. Το πρώτο αφορά το ζήτημα της πρακτικής και άμεσης πραγματικότητας, ενώ το δεύτερο της συναισθηματικής πραγματικότητας. Στη πρώτη περίπτωση η ανεργία σημαίνει έλλειμμα εισοδήματος και χάσιμο οικονομικών ωφελειών. Στη δεύτερη περίπτωση υπάρχουν πραγματικές συναισθηματικές δυσκολίες και συνέπειες πάνω στην εικόνα του εαυτού, φόβοι για το μέλλον και ανησυχίες γύρω από το πως οι άλλοι βλέπουν τον άνεργο.

Από τη στιγμή που κάποιο άτομο παραμένει άνεργο, οι δυνατότητες περιστρέφονται γύρω από την εύρεση μιας νέας εργασίας. Ίσως δεν αποτελεί την πρώτη του επιλογή, αλλά επιλύει την άμεση και πρακτική πραγματικότητα. Η νέα αυτή απασχόληση δεν οδηγεί αναγκαστικά σε ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα, οικονομικά και συναισθηματικά. Ανεξάρτητα, όμως, της καινούργιας απασχόλησης, τα συναισθηματικά θέματα, ίσως, να μην έχουν καθόλου επιλυθεί.

Τα ανεπίλυτα αυτά θέματα μπορούν σε σημαντικό βαθμό να επιδρούν στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βλέπουν τους εαυτούς τους. Αυτό με την σειρά του επηρεάζει άμεσα τον τρόπο προσέγγισης στην ανεύρεση καινούριας εργασίας, το τι θα αποδεχθούν ως α-

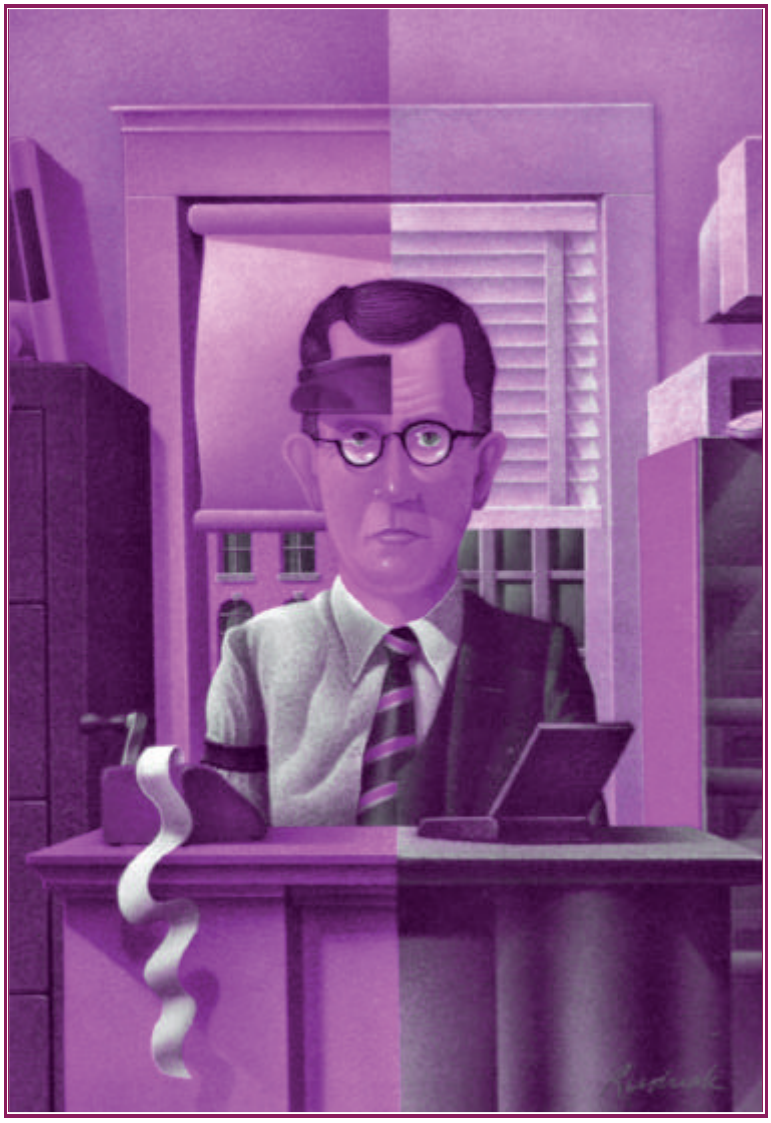

πασχόληση, καθώς επίσης τον τρόπο προσαρμογής στην νέα τους εργασία και τον καινούργιο τρόπο ζωής τους.

Συνεπώς, ένα τμήμα της εργασίας έχει να κάνει με τις συναισθηματικές συνέπειες.

Αναζητώντας νέα εργασία χωρίς την αναγνώριση, κατανόηση και έκφραση των συναισθηματικών συνεπειών, ίσως, να υπονομεύει μια πετυχημένη και αποτελεσματική ενεργοποίηση και κινητοποίηση.

Η διαδικασία ενεργοποίησης περιγράφει την ικανότητα για ψυχολογική δραστηριοποίηση και κοινωνική κινητοποίηση των ανέργων είτε ομαδικά είτε ατομικά, χωρίς κάποιος να γίνει θύμα των καταστάσεων, να παρασυρθεί και να "ρουφηχτεί" από τα συναισθήματα του ή το αίσθημα ηττοπάθειας. Σημαίνει, επίσης, να έρθει σε επαφή με τα βαθύτερα στρώματα του εαυτού του, βιώνοντας την αποδόμηση και την καινούρια δόμηση του εαυτού του, πρακτικά και συναισθηματικά. Και είναι αυτή η δυναμική διαδικασία που, τελικά, ικανοποιεί, διότι κάνει τους ανθρώπους να αποκτούν, ξανά, τον έλεγχο πάνω στις ζωές τους, να κάνουν επιλογές και να στηρίζονται στις δικές τους δυνάμεις και αποφάσεις.

Είναι, λοιπόν, πολύ χρήσιμο στην δουλειά μας ως σύμβουλοι, να κατανοήσουμε αυτή τη δυναμική διαδικασία ενεργοποίησης ως μια σειρά από στάδια κάθε ένα από τα οποία έχει τους δικούς του στόχους, καθώς και τα αντίστοιχα έργα που χρειάζεται να υλοποιηθούν. Τα στάδια αυτά βοηθούν τους ανθρώπους να κατανοήσουν την ίδια τους την εμπειρία, ως μια διεργασία που αναπτύσσεται, ανελίσσεται και αλλάζει χρονικά και επίσης μπορεί να βοηθήσει να διατηρηθεί η αυτοκυριαρχία και ψυχραιμία τους, ακόμη και όταν κάποιος αισθάνεται εντελώς ανίσχυρος και ανασφαλής. Ακόμη, βοηθάει να αναγνωριστεί ότι αυτού του είδους οι εμπειρίες είναι απολύτως φυσιολογικές. Το μοίρασμα των κοινών συναισθημάτων και εμπειριών καθώς και ο κοινός σχεδιασμός στόχων και έργων, στο πλαίσιο της ομάδας, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός.

Ας δούμε, λοιπόν, πιο συγκεκριμένα πια είναι τα στάδια αυτά:

ΣΤΑΔΙΟ 1: Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ.

Η κατάσταση ανεργίας είναι από τις πιο αγχογόνες καταστάσεις, που προκαλεί στον άνθρωπο και τις ομάδες του ένα σοκ, το οποίο τις περισσότερες φορές είναι αρκετά αποσταθεροποιητικό. Το στάδιο αυτό ξεκινά με μια αίσθηση αποπροσανατολισμού, διότι κλονίζονται όλες οι υπάρχουσες ισορροπίες του ανθρώπου από το γεγονός αυτό καθαυτό. Ο στόχος στο στάδιο αυτό είναι η επιβίωση χωρίς να κάνει κάποιος αυτοκαταστροφικές πράξεις (στον εαυτό του, στις σχέσεις του ή στις μελλοντικές του προοπτικές).

Τα έργα που χρειάζεται να γίνουν στο στάδιο αυτό συμπεριλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Την προσαρμογή στην νέα πραγματικότητα
- Την αντιμετώπιση των άμεσων συναισθηματικών ανταποκρίσεων
- Τον τρόπο συναλλαγής με την αυτοεκτίμηση και την αίσθηση ταπείνωσης και εξευτελισμού
- Την αντιμετώπιση των οικογενειακών θεμάτων.

ΣΤΑΔΙΟ 2: Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ.

Στο βαθμό που οι άνθρωποι εισέρχονται στο δεύτερο στάδιο αρχίζει να ξεθωριάζει η απογοήτευση. Οι άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με θέματα επιβίωσης και οικονομικής και συναισθηματικής σταθερότητας. Στο στάδιο αυτό διαμορφώνεται το οικοδόμημα πάνω στο οποίο οι άνθρωποι θα επανοικοδομήσουν τις ζωές τους και περιλαμβάνει συναισθηματικά, οικονομικά και πρακτικά έργα:

- Άμεση σταθεροποίηση της ζωής
- Οικοδόμηση συστήματος υποστήριξης
- Διευθέτηση συναισθημάτων και συμπεριφορών
- Διατήρηση της προοπτικής.

ΣΤΑΔΙΟ 3: ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ.

Οικοδομώντας πάνω στην σταθερή βάση που δημιουργήθηκε στη διάρκεια του δεύτερου

σταδίου, ο βασικός σκοπός είναι ο απολογισμός και η εκτίμηση των αναγκών, δεξιοτήτων και ονείρων. Τα πρωταρχικά έργα περιλαμβάνουν:

- Το να γίνει ένας απολογισμός της προσωπικής ζωής
- Να εκτιμηθούν οι επιλογές
- Να αναπτυχθούν εναλλακτικά σχέδια
- Να επανοικοδομηθεί η εικόνα του εαυτού.

ΣΤΑΔΙΟ 4: Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ.

Στο εν λόγω στάδιο η εργασία αντανακλά το τέλος της διαδικασίας αυτής: από τη βασική ενεργοποίηση και κινητοποίηση στην ανανέωση και τον αυτοκαθορισμό. Περικλείει δε την ενεργητική εφαρμογή των εναλλακτικών σχεδίων:

- Εφαρμογή των αποφάσεων
- Αποδοχή της προσωπικής ευθύνης
- Λήψη λελογισμένων συναισθηματικών ρίσκων
- Ξανακέρδισμα της αυτοεμπιστοσύνης.

Η δημιουργία μιας κουλτούρας αλληλεγγύης μεταξύ εργαζομένων και ανέργων που θα επιτρέπει την συνεργασία και επικοινωνία είναι πολύ σημαντική, γιατί βοηθά στην ενεργοποίηση και κινητοποίηση των μακροχρόνια ανέργων. Επίσης, η δημιουργία Συμβουλευτικών Κέντρων Υποστήριξης Ανέργων,* ως οργανικά τμήματα του συνδικαλιστικού κινήματος, ουσιαστικά, βοηθάει στη διατύπωση νέων πολιτικών και κοινωνικών πρακτικών που δρουν υπέρ των ανέργων, κάνοντας εφικτή τη προσπάθεια αποπεριθωριοποίησης τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

· Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα και Εταιρεία Πολιτικού Προβληματισμού "Νίκος Πουλαντζάς", Αθήνα, 1999.

· Κατσορίδας Δ. - Λεχουρίτης Γ. (1999), "Οι Ψυχοκοινωνικές Επιπτώσεις της Ανεργίας", περιοδικό Ουτοπία, τεύχος 36.

· Λεχουρίτης Γ. (1996), "Οι ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας", περιοδικό Ενημέρωση (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ), Νοέμβριος, τεύχος 19.

· Λεχουρίτης Γ. (1999), "Συμβουλευτικά Κέντρα Υποστήριξης Ανέργων", εφημερίδα Η Άλλη Ευρώπη, Μάιος.

· Mitchel Terence (1982), People in Organizations. An introduction to organizational behavour, McGraw-Hill Book Company.

· Ποταμιάνος Γ. (1996), "Ανεργία και ψυχική υγεία", Δελτίο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Δεκέμβριος.

Ευρωπαϊκή Περιφερειακή πολιτική: Αναμόρφωση του "Περιφερειακού χάρτη" και των περιοχών/στόχων των Διαρθρωτικών Ταμείων

του Χ. Παπαβασιλειού

Το 1999 ήταν ένα σημαντικό έτος για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής. Τόσο διότι η τρέχουσα προγραμματική περίοδο του Β'ΚΠΣ έφτανε στο τέλος της, με αποτέλεσμα την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της και τη καινούργια διαπραγμάτευση για το Γ'ΚΠΣ, όσο και της ενδεχόμενης 'διεύρυνσης' της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πλέον, το πολιτικό κλίμα μέσα στο οποίο θα γίνονταν οι νέες διαπραγματεύσεις θα ήταν πολύ διαφορετικό από αυτό των δύο προηγούμενων μεταρρυθμίσεων, το 1988 και το 1993. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Watson 1998, στο Ian Bache (1998, 120), " Μετά την επιτυχημένη επέκταση της περιφερειακής και κοινωνικής χρηματοδότησης το 1988 και το 1993, η έμφαση τώρα δίνεται περισσότερο στη παγίωση και σταθεροποίηση του κοινοτικού προϋπολογισμού". Κάτι που ουσιαστικά -σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή- θα οδηγούσε στην ικανοποίηση των βασικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: α) της εμβάθυνσης και β) της διεύρυνσης της.

Οι δύο παραπάνω στόχοι οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη δημιουργία προτάσεων -Agenda 2000- που αφορούσαν τη αναδιάρθρωση των Διαρθρωτικών Ταμείων. Οι διαπραγματεύσεις που ακολούθησαν, οδήγησαν στην αναμόρφωση του Ευρωπαϊκού Περιφερειακού χάρτη. Οι περιοχές / στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων άλλαξαν και η έμφαση δόθηκε στη ενίσχυση αυτών των περιοχών που πραγματικά είχαν την ανάγκη χρηματοδότησης. Αυτό, ως συνέπεια των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να χρηματοδοτηθεί η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς ανατολάς, χωρίς τη σημαντική αύξηση του Κοινοτικού προϋπολογισμού σε πραγματικές τιμές.

Την 1η Ιουλίου 1999, η Επιτροπή ανακοίνωσε τη λίστα με τις περιφέρειες που ήταν 'ικανές για χρηματοδότηση', μετά την αναθεώρηση των Διαρθρωτικών Ταμείων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ορισμένες χώρες να χάσουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης για ορισμένες περιφέρειες που μέχρι πρότινος ανήκαν στην κατηγορία χρηματοδότησης του στόχου 1. Βέβαια η Επιτροπή προκειμένου να 'απαλύνει' τις αντιδράσεις από ορισμένες χώρες-μέλη, ανακοίνωσε ότι θα υπάρξει μια μεταβατική περίοδος για όλες εκείνες τις περιφέρειες που θα 'έχαναν' το προηγούμενο καθεστώς χρηματοδότησης. (Simon Coss, 2000, 12).

Οι παρακάτω πίνακες δείχνουν τις περιφέρειες του στόχου 1 και του στόχου 2, που είναι ικανές για χρηματοδότηση την περίοδο 2000-2006.

Πίνακας 1: Ευρωπαϊκές Περιφέρειες Στόχου 1, ικανές για χρηματοδότηση μετά την αναδιάρθρωση των Διαρθρωτικών Ταμείων, την περίοδο 2000-2006.

Αυστρία	Burgenland
Φινλανδία	Ita-Suomi, Vali-Suomi (part), Pohjols-Suomi (part)
Γαλλία	Guadelupe, Martinique, Guyane, Reunion
Γερμανία	Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen, Sachsen-Anthalt, Thuringen
Ελλάδα	The whole country
Ιταλία	Campania, Puglia, Basilicata, Calabria, Sicilla, Sardegna
Ιρλανδία	Border, Midlands, Western Seaboard
Πορτογαλία	Norte, Centro, Alentejo, Algarve, Ac'ores, Madeira
Ισπανία	Galicia, Principado de Asturias, Castillia y Leon, Castillia-La Mancha, Extremadura, Comunidad Valenciana, Andalucia, Region de Murcia, Ceuta y Metila, Canarias
Σουηδία	Norra Mellansverige (part), Mellersta Norrland (part),
Ovre	Norrland (part)
Ηνωμένο Βασίλειο	South Yorkshire, West Wales & the Valleys, Cornwall & Islew of Scilly, Merseyside

Πηγή: European Voice, 27/01-2/02- 2000,13

(Χρηματοδότηση θα δοθεί επίσης στις παρακάτω περιοχές στα πλαίσια της προαναφερθείσας μεταβατικής περιόδου: East Berlin (Γερμανία), Hainaut (Βέλγιο), Cantabria (Ισπανία), Corsica, Valenciennes, Douai, Avesnes (Ισπανία), Molise (Ιταλία), Southern and Eastern Ireland, Flevoland (Ολλανδία), Lisbon and Tejo Valley (Πορτογαλία), Northern Ireland, Highlands and Islands (Ηνωμένο Βασίλειο).

Παρατηρούμε ότι η μοναδική χώρα που στο σύνολό της βρίσκεται κάτω από το καθεστώς χρηματοδότησης που αφορά το στόχο 1, είναι η Ελλάδα, κάτι που υποδηλώνει και τη σπουδαιότητα της Κοινοτικής χρηματοδότησης για την περαιτέρω αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Γ. Ρωμανιάς, (1999, 3) " ...η διατήρηση και για τα επόμενα έτη ικανοποιητικών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, προϋποθέτει ότι θα εξακολουθήσει η απρόσκοπτη εισροή πόρων και ενισχύσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω κυρίως, των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής". Σε αντίθεση με χώρες, όπως η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία που στο σύνολό τους, βρίσκονταν κάτω από το καθεστώς χρηματοδότησης του στόχου 1, μέχρι τη μεταρρύθμιση του 1999. Οι αναπτυξιακές προσπάθειες αυτών των χωρών ήταν αποτελεσματικές, με αποτέλεσμα μετά την νέα αναθεώρηση να επιλεγούν ορισμένες μόνο περιφέρειες, ικανές για χρηματοδότηση κάτω από το στόχο 1.

Πίνακας 2: Ευρωπαϊκές Περιφέρειες Στόχου 2, ικανές για χρηματοδότηση μετά την αναδιάρθρωση των Διαρθρωτικών Ταμείων, την περίοδο 2000-2006

Αυστρία	Lower Austria, Vienna, Carintia Styria, Upper Austria, Salzburg, Tyrol, Vorarlberg
Βέλγιο	Bruges, Ostend, Ghent, Veurne, Antwerp, Turnhout, Brussels, Hassel, Maaseik, Tongeren, Philippeville, Dinant, Huy, Liege, Verniers
Δανία	Nordjyllands amit, Viborg amt, Bornholms amt, Storstromsamt, Fyns amt, Sonderjyllands amt, Numerous Islands
Φινλανδία	Ahvenanmaa/Aland, Varsinais-Suomi, Uusimaa (Maakunta), Kanta-hame, Ita-Uusimaa, Kymenlaakso, Etela-Karjata, Paijat-Hame, Pirkanmaa Stakunta, Pohjanmaa, Etela-Pohjanmaa, Keksi-Suomi, Keksi-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa
Γαλλία	Ile-de France, Champagne-Ardenne, Picardy, Upper Normandy, Centre Lower-Normandy, Burgundy, Nord-Pas-de-Calais, Lorraine, Alsace, France-Comte, Loire, Britany, Poitou-Charentes, Aquitaine, Midi-Pyrenees, Limousin, Rhone-Alpes, Auvergne, Languedoc-Roussilon, Provence-Alpes-Cote D'Azur
Γερμανία	Berlin, Schleswig-Holstein, Hamburg, Weser-Ems, Bremen, Luneburg, Braunschweig, Hannover, Munster, Dusseldorf, Arnsberg, Kassel, Giessen, Saarland, Rheinhessen-Pfalz, Unterfranken, Oberfranken, Tubingen, Stuttgart, Oberpfalz, Mittelfranken, Karlsruhe, Niederbayern, Saarland
Λουξεμβούργο	Rural zone in the northern Oesling region, eastern zone including Echternact and Grevenmachter, eight communes in south west Luxembourg
Ολλανδία	South, middle and north Limburg, Zuldoost-Noord-Brabant, Noordoost-Noordoost-Noord-Brabant, Groot-Rijnmond, Agglomeratie's-Gravenhage, Utrecht, Arnhem/Nijmegen, Veluwe, Achterhoek, Zuidwest-Overijssel, Twente, Zuidwest-Drenthe, Zuidoost-Drenthe, Zuidoost-Friesland, Zuidwest-Friesland, Noord-Friesland, Noord-Drenthe, Oost-Groningen, Overig Groningen, Delfzijl en omgeving
Ισπανία	Pais Vasco, Comunidad Foral de Navarra, La Rioja, Aragon, Comunidad de Madrid, Cataluna, Islas Baleares
Σουηδία	Stockholm, Uppsala, Sodermanland, Ostergotland, Orebro, Vastmanland, Blekinge, Skane, Varmland, Dalrma, Gavleborg, Jonkoping, Kroneberg, Kalmar, Gotland, Halland, Vastra Gotaland
Ιταλία	Δεν έχει οριστικοποιηθεί ακόμη
Ηνωμένο Βασίλειο	Tees Valley & Durham, Northumberland and Tyne & Wear, Cumbria, Cheshire, Greater Manchester, Lancashire, East Riding & North

	Linconshire, North Yotkshire, West Yorkshire, Derbyshire & Nottinghamshire, Leicestershire, Rutland & Northants, Lincolnshire, Hertfordshire Worcestershire & Warks, Shropshire & Staffordshire, West Midlands, East Anglia, Bedfordshire, Hertfordshire, Essex, Inner London, Outr London, Surrey, East & West Sussex, Kent, Gloucestershire, Wittshire & North Somerset, Dorset & Somerset, Devon, East Wales, North Eastern Scotland, Eastern Scotland, South Western Scotland, Gibraltar.

Πηγή: European Voice, 27/01-2/02-2000, 13

Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός της τελικής συμφωνίας των Κρατών-μελών για μεταβολή των στόχων, βάση των οποίων γινόταν η ταξινόμηση των περιφερειών, έτσι ώστε να έχουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης. Οι προηγούμενοι 7 Στόχοι μετατράπηκαν σε 3, στα πλάισια της αρχής της 'συγκεντρωτικότητας', που διατηρήθηκε ως μια από τις βασικές αρχές διαχειρίσεως των Διαρθρωτικών Ταμείων. Οι διαπραγματεύσεις οδήγησαν στα εξής αποτελέσματα:

➤ **Στόχος 1:**

α) Αφορά τις περιοχές που σημειώνουν αργούς ρυθμούς ανάπτυξης και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι μικρότερο από το 75% του Κοινοτικού μέσου όρου,

β) αφορά τις πιο περιθωριοποιημένες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Azores, Madeira, Canary Islands.,

γ) αφορά περιφέρειες με πολύ χαμηλό ποσοστό πληθυσμιακής πυκνότητας. Η χρηματοδότηση θα καλύπτει το 75% των προγραμμάτων και σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις θα καλύπτει έως το 85%.

➤ **Στόχος 2 :** Αφορά περιοχές με διαρθρωτικά προβλήματα. Το 18% του Ευρωπαικού πληθυσμού προβλέπεται να καλυφθεί από το στόχο 2 :

α) 10% σε βιομηχανικές περιοχές,

β) 5% σε αγροτικές περιοχές,

γ) 2% σε αστικές περιοχές και

δ) 1% σε περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία. Η Ευρωπαική Ένωση χορηγεί έως και το 50% της χρηματοδότησης.

➤ **Στόχος 3:** Αφορά χρηματοδότηση για υποστήριξη των συστημάτων εκπαίδευσης, απασχόλησης και εκμάθησης. Εδώ δεν γίνεται λόγος για ταξινόμηση περιφερειών χωριστά, ενώ επίσης όλα τα προγράμματα για χρηματοδότηση πρέπει να προωθούν την ισότητα μεταξύ των ανδρών και των γυναικών. Καλύπτει έως το 50% της χρηματοδότησης.

Αυτό που απομένει να δούμε είναι, κατά πόσο η αναδιάρθρωση των Ταμείων μπορεί να αποφέρει καλύτερα αποτελέσματα στη διαχείριση των Κοινοτικών χρημάτων. Βέβαια, η αποτελεσματική διαχείριση της κοινοτικής χρηματοδότησης θα εξαρτηθεί από την όσο πιο ικανοποιητική εφαρμογή των αρχών της εταιρικότητας (partnership principle) και της αποτελεσματικότητας (efficiency principle). Η όλο και πιο ενεργή συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, καθώς και η διαφανής διαχείριση, είναι πλέον ουσιαστικοί παράγοντες που αφορούν όχι μόνο την διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων αλλά μπορούν στο μέλλον να αποτελέσουν την αφορμή για την ουσιαστική παύση της κοινοτική χρηματοδότησης, σε ορισμένες χώρες / περιφέρειες.Το Γ'ΚΠΣ -2000/2006- και η διαχείρισή του, θα είναι το ουσιαστικό 'τέστ', όπου θα φανεί εάν το καινούργιο σχήμα μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα ή όχι.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

· *Watson, 1998, Recent Developments & Future Prospects, στο Ian Bache, 1998, The Politics of European Union Regional Policy - Multi-Level Governance or Flexible Gate-keeping?, Sheffield Academic Pr., UK*

· *Simon Coss, 2000, Union's revamped regional aid policy targets areas where need is greatest, στο European Voice, 27 January - 2 February 2000*

· *Ρωμανιάς Γ., 1999, Η Agenda 2000: Η Σύνοδος κορυφής του Βερολίνου, στο Ενημέρωση (Μηνιαία έκδοση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ), Τεύχος 46, Απρίλιος 1999*

"Νέες μορφές Οργάνωσης της Εργασίας

του Πέτρου Λ. Ρυλμόν

Η Εθνική Δομή Στήριξης τις Κοινοτικής Πρωτοβουλίας ADAPT, διοργάνωσε στις 6 Μαρτίου 2000, το συνέδριο με Θέμα " Νέες Μορφές οργάνωσης της εργασίας ", το οποίο ήταν μέρος μιας ευρωπαϊκής εβδομάδας απολογισμού των προγραμμάτων τις Κ.Π. ADAPT. Η εβδομάδα αυτή κατέληξε σε ένα διήμερο, των 9 και 10 Μαρτίου στο Παρίσι, με το γενικότερο Θέμα, " Το μέλλον της εργασίας, η εργασία στο μέλλον".

Στόχος του εθνικού συνεδρίου, όπως και των άλλων εθνικών συνεδρίων, ήταν να παρουσιαστούν και να συζητηθούν προγράμματα τα οποία μπορεί να θεωρηθούν επιτυχημένα και στη συνέχεια να αναζητηθούν οι τρόποι διάδοσης αυτών των "καλών πρακτικών". Επρόκειτο ειδικά για τα προγράμματα ADAPT με θεματικό αντικείμενο τις " Νέες Μορφές οργάνωσης της εργασίας". Στα 3 εργαστήρια του συνεδρίου παρουσιάστηκαν προγράμματα που αφορούσαν την κλωστοϋφαντουργία, την εξ αποστάσεως κατάρτιση στις ΜΜΕ και την ευελιξία στο χρόνο απασχόλησης.

Για να αναζητηθούν οι δυνατότητες διάδοσης των λεγόμενων "καλών πρακτικών" πρέπει κατά αρχάς να αναφερθεί ότι η Κ.Π. ADAPT επεδίωξε να χρηματοδοτήσει δράσεις που έχουν ταυτοχρόνως ως στόχους την αξιοποίηση της νέας τεχνολογίας, την αναβάθμιση της εργασίας, την δημιουργία εταιρικών σχέσεων, την επίτευξη των αλλαγών μέσω της συμφωνίας επιχειρήσεων και εργαζομένων και, τέλος, την διατήρηση ή αύξηση της απασχόλησης. Με ένα γενικό τρόπο, τα προγράμματα που ανταποκρίνονται σε αυτές τις προσδοκίες θεωρούνται "καλές πρακτικές". Παρόλο όμως που επιβεβαιώνεται έτσι ότι η προσέγγιση ADAPT μπορεί να έχει αποτελέσματα, δεν γίνεται παράλληλα καμία προσπάθεια από τις Εθνικές Δομές Στήριξης, ή το EUROPS (που προσέφερε Τεχνική βοήθεια στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τις πρωτοβουλίες ADAPT και Απασχόληση), να αναλυθούν τα αίτια των αρνητικών ή λιγότερο επιτυχημένων περιπτώσεων και να εντοπισθούν σε εθνικό επίπεδο τα προβλήματα που συναντάει η υλοποίηση τέτοιων

προγραμμάτων ADAPT, αλλά και η επιδίωξη των στόχων τους οποίους προωθούν.

Αλλά ακόμα και για τις περιπτώσεις προγραμμάτων που μπορούν να θεωρηθούν επιτυχημένες, δεν έχει γίνει ο απολογισμός ο οποίος θα επέτρεπε να αξιοποιηθούν αυτές οι εμπειρίες. Το γεγονός ότι σε μια περίπτωση, σε έναν τομέα δραστηριοτήτων, δημιουργήθηκαν οι συνθήκες για την υλοποίηση καινοτόμων και επιθυμητών στόχων δεν σημαίνει ότι μπορεί να μεταφερθεί αυτή η εμπειρία αυτούσια από την μία επιχείρηση στην άλλη.

Στο εργαστήριο για την κλωστοϋφαντουργία παρουσιάστηκε το πρόγραμμα ADAPT τα οποίο πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία FANCO, που έχει την πρώτη παραγωγική μονάδα της στην Κομοτηνή, και έχει δημιουργήσει επίσης μια μονάδα στην Αλβανία και μία στην Βουλγαρία. Με την επέκτασή της στις δύο βαλκανικές χώρες η εταιρεία αυτή βρέθηκε αντιμέτωπη με την ανάγκη της μετατροπής των θέσεων εργασίας στην Ελλάδα από θέσεις ενταγμένες σε δραστηριότητες εκτάσεως εργασίας σε θέσεις δραστηριοτήτων εκτάσεως κεφαλαίου.

Για να γίνει αυτή η αλλαγή χρειάστηκε να εκπαιδευτούν οι εργαζόμενοι που ως τότε είχαν ένα χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης, να αλλάξουν οι κατηγοριοποιήσεις των εργαζομένων και να αλλάξουν και οι μορφές οργάνωσης της εργασίας. Όλες αυτές οι αλλαγές πραγματοποιήθηκαν με την συνεργασία του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Δανίας και μίας επιχείρησης από τη χώρα αυτή (της Mammouth) η οποία είχε υλοποιήσει ένα αντίστοιχο πρόγραμμα αναβάθμισης μίας μητρικής εταιρείας, και το κυριότερο, πραγματοποιήθηκαν, σύμφωνα αξιόπιστες μαρτυρίες, με την συνεργασία των ίδιων των εργαζομένων.

Πρόκειται για μία ιδιαίτερα εύγλωττη περίπτωση για να γίνουν κατανοητές οι προϋποθέσεις υλοποίησης ενός τέτοιου προγράμματος. Μπορούμε να χωρίσουμε τις προϋποθέσεις αυτές σε εσωτερικές και εξωτερικές ως προς την επιχείρηση. Εσωτερικές προϋποθέσεις φαίνεται να είναι.

- Η δυνατότητα κατανόησης των νέων αναγκών από βασικά στελέχη,
- Η ύπαρξη ενός πυρήνα εργαζομένων και στελεχών ικανών να χειριστούν την μετάβαση από τη μία κατάσταση στην άλλη
- Η δυνατότητα διαπραγμάτευσης και συνεννόησης μεταξύ του εργοδότη και των εργαζομένων, και
- Η γνώση των δυνατοτήτων δικαίωσης και εξωτερικών συνεργασιών.

Οι εξωτερικές προϋποθέσεις είναι ακόμη σημαντικότερες. Αυτές φαίνεται να είναι.

- Η ύπαρξη ενός οργανισμού ή φορέα ικανού να συμβάλει αποφασιστικά στον σχεδιασμό των αλλαγών. Ένας τέτοιος σχεδιασμός απαιτεί συστηματικές γνώσεις σχετικά με τις εξελίξεις στον κλάδο, την οργάνωση της εργασίας και τις νέες ειδικότητες , όπως και για το θεσμικό περιβάλλον και τις ασκούμενες πολιτικές απασχόλησης.
- Η ύπαρξη ενός φορέα ικανού να αναλάβει την κατάρτιση σε νέες μεθόδους και νέες μορφές οργανώσεις της εργασίας.
- Η ύπαρξη μιας δικτυώσεις στην τοπική κοινωνία που επιτρέπει να γίνονται αποδεκτές και να αξιολογούνται οι αλλαγές. Και φυσικά,
- Η ύπαρξη μιας αγοράς για τα πρόσθετα ή νέα προϊόντα.

Στην περίπτωση του προγράμματος της FANCO, αλλά και άλλων μεμονωμένων προγραμμάτων, οι προϋποθέσεις αυτές πληρούνται με διάφορους τρόπους οι οποίοι είναι συχνά συνάρτηση της τύχης ή ειδικών συνθηκών. Η ενημέρωση σχετικά με υπάρχουσες δυνατότητες, η ανάληψη πρωτοβουλίας, ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση, είναι φάσεις και ενέργειες που απαιτούν συνεργασίες και δικτυώσεις, που πρέπει να σχεδιαστούν και υλοποιηθούν με τη βοήθεια γνώσης η οποία δεν υπάρχει στην κάθε επιχείρηση.

Είναι κατά αρχήν ανάγκη να υπάρχουν φορείς ικανοί να ενημερώνουν τις επιχειρήσεις για τις εξελίξεις σε κλαδικό επίπεδο και άρα για τις δυνατότητες που έχουν χωρίς αναγκαστικά να το ξέρουν. Τέτοιοι φορείς μπορεί να είναι κλαδικοί, αλλά και τοπικοί, καθώς οι δυνατότητες για νέο προσανατολισμό είναι συχνά συνάρτηση τοπικών ιδιαιτεροτήτων ή αγορών. Η ανάληψη πρωτοβουλίας, η οποία είναι κατά κανόνα συνάρτηση μιας δυνατότητας χρηματοδότησης, μπορεί να προέλθει από πολλές πλευρές, αλλά μπορούμε να ισχυριστούμε ότι για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις πρέπει να παίξουν σημαντικό ρόλο συλλογικοί αναπτυξιακοί φορείς, αν όχι οι ίδιοι οι φορείς χρηματοδότησης.

Σχετικά με τον σχεδιασμό αλλαγών, διαπιστώνεται η ανάγκη να υπάρχουν οργανισμοί ικανοί να συλλάβουν τη σχέση μεταξύ των τεχνολογικών και οργανωτικών αλλαγών, ένα τεχνολογικό ινστιτούτο στην περίπτωση της FANCO, αλλά και να συμμετάσχουν στη διαδικασία της κατάρτισης και επανακατάρτισης προσφέροντας τις αναγκαίες γνώσεις και τους κατάλληλους εκπαιδευτές. Είναι, τέλος, αναγκαίο να συγκεντρώνονται τα αποτελέσματα των διαφόρων προγραμμάτων και να κρίνονται οι μέθοδοι και οι επιλογές με που τρόπους μπορούν να χρησιμεύσουν στα επόμενα προγράμματα.

Το συνέδριο της 6ης Μαρτίου ασχολήθηκε επίσης με τα θέματα της εξ αποστάσεως κατάρτισης και της εγκαθίδρυσης μιας ευελιξίας στον χρόνο εργασίας. Τα προγράμματα που παρουσιάστηκαν ήταν ένα από την Αγγλία για το πρώτο θέμα και δύο γερμανικά για τους τρόπους διάχυσης των αποτελεσμάτων και διάδοσης των καλών πρακτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι στις βασικές κατευθύνσεις τους αυτά αναφέρθηκαν.

Η αξιοποίηση υπαρκτών εμπειριών αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων, ή δημιουργίας νέων καινοτόμων επιχειρήσεων απαιτεί να καλύπτονται πλέον σε ευρεία κλίμακα οι προϋποθέσεις που συγκεντρώθηκαν για ιδιαίτερους λόγους στις εν λόγω εμπειρίες. Πρέπει να σημειωθεί, ότι η άσκηση βιομηχανικής ή αναπτυξιακής (με την ευρύτερη έννοια) πολιτικής, μέσω της ανάδειξης και διάδοσης επιτυχημένων εμπειριών, είναι μία μέθοδος απαραίτητη αν θέλουμε να εντοπίσουμε και να ενισχύσουμε θετικούς προσανατολισμούς για την οικονομία και την απασχόληση και αν θέλουμε να αξιοποιήσουμε τους ευρωπαϊκούς πόρους που εισρέουν στην χώρα μας, προς μία τέτοια κατεύθυνση.

Όταν όμως αναλύουμε τις διαθέσιμες εμπειρίες και αναδεικνύουμε τους αναγκαίους παράγοντες της επιτυχίας, διαπιστώνουμε συγχρόνως την σοβαρή έλλειψη βασικών εργαλείων άσκησης πολιτικής, αλλά και των πιο απλών προϋποθέσεων. Σε ότι αφορά κατά αρχήν την γνώση της πραγματικότητας της απασχόλησης και του κόσμου της εργασίας βρισκόμαστε μπροστά στα εξής προβλήματα.

- Τα Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης δεν έχει συγκροτηθεί και δεν εκπληρώνει τους σκοπούς για τους οποίους έχει δημιουργηθεί ,
- τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.
- Σε τοπικό επίπεδο οι φορείς και οι υπηρεσίες που χρειάζονται να συγκεντρώνουν πληροφορίες για τις ανάγκες των επιχειρήσεων και της αγοράς εργασίας , δηλαδή τα Επιμελητήρια, τα Γραφεία Βιομηχανικής Αλλαγής στις Φυσικές Περιοχές, οι Επιθεωρήσεις Εργασίας και τα γραφεία του ΟΑΕΔ, διαθέτουν στοιχεία ελλιπή και ανεπεξέργαστα.
- Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δεν διαθέτει έναν μηχανισμό αξιολόγησης των προγραμμάτων που χρηματοδοτεί με ευρωπαϊκούς πόρους. Δεν γνωρίζουμε επομένως την αποτελεσματικότητά τους όχι μόνο για την απασχόληση, αλλά και για την ενίσχυση μεταβολών στη διάρθρωση της οικονομίας.
- Ελάχιστοι κλαδικοί φορείς συγκεντρώνουν και προσφέρουν πληροφορίες σχετικά με τις παρούσες ή προβλεπόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων του κλάδου τους.

Σχετικά με την ανάγκη συμβουλευτικής δράσης, δεν πρέπει μόνο να αναφερθεί ο μικρός αριθμός των κλαδικών ή τοπικών γραφείων που προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες, αλλά και η έλλειψη στην τεχνολογία, την οργάνωση της εργασίας και τις γνώσεις των εργαζομένων.

Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που υπάγονται στα Υπουργεία Παιδείας και Εργασίας, συγκροτήθηκαν ως θεσμικά πλαίσια που χρειάζονται την γνώση, τον κοινωνικό διάλογο και τον προγραμματισμό. Η ανυπαρξία συστηματικών γνώσεων για τις αλλαγές που πραγματοποιούνται στις ειδικότητες και επομένως στις ανάγκες εκπαίδευσης ή κατάρτισης, καθώς και η απουσία μιας εμπλοκής των εργοδοτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων σε κλαδικό επίπεδο, έχουν ως αποτέλεσμα να είναι εξαιρετική περίπτωση η δυνατότητα κάλυψης συγκεκριμένων αναγκών. Αυτά είναι τα συμπεράσματα της ενασχόλησης με υπαρκτές εμπειρίες τεχνολογικών μεταβολών ή αναδιαρθρώσεων στο επίπεδο των επιχειρήσεων, όταν εξετάζονται και οι ανάγκες σε εργατικό δυναμικό, ή οι ανάγκες του εργατικού δυναμικού που ήδη απασχολείται.

Οικονομικοί κύκλοι και Απεργιακά Κύματα

του Δημήτρη Α. Κατσορίδα

1. Η καμπύλη της οικονομικής ανάπτυξης

Στο τελευταίο του βιβλίο, ο John Kelly, του London School of Economics, παρατηρεί μια έξαρση των εργατικών κινητοποιήσεων κατά τις περιόδους μετάβασης του οικονομικού κύκλου από τη φάση της ανάκαμψης στη φάση της ύφεσης και αντιστρόφως. Συγκρίνοντας, κατά κύριο λόγο στην Ευρώπη, την καμπύλη της οικονομικής ανάπτυξης, με μια καμπύλη των εργατικών κινητοποιήσεων, δείχνει ότι μεταξύ των δύο μεγεθών υπάρχει σημαντική συσχέτιση.

Κατά συνέπεια, εάν αυτή η σχέση επαληθευόταν εκ νέου, καθώς θα πλησιάζαμε στο σημείο μεταστροφής του οικονομικού κύκλου, θα βρισκόμασταν πιθανόν, σε μια έξαρση των απεργιακών κινητοποιήσεων.

Όμως, πριν προχωρήσουμε στην παρουσίαση των στοιχείων του John Kelly, θα ανατρέξουμε καταρχήν στη θεωρία των μακρών κυμάτων στην οικονομική ανάπτυξη ή αλλιώς κύκλους Κοντράντιεφ.

Ο Κοντράντιεφ υποστήριξε ότι η διάρκεια ενός μεγάλου οικονομικού κύκλου κυμαίνεται από 40 έως 60 χρόνια, με μέσο όρο τα 50 χρόνια, περίπου, όπου κάθε κύκλος χαρακτηρίζεται από μία περίοδο επέκτασης και μία περίοδο ύφεσης.

Άλλοι θεωρητικοί, ο οποίοι προχώρησαν ακόμη παραπέρα την σκέψη του Κοντράντιεφ, επιχείρησαν να καταδείξουν την εσωτερική λογική του μακρού κύματος, όπως αυτή προσδιορίζεται από τις μακρόχρονες διακυμάνσεις στο ποσοστό κέρδους, υποστηρίζοντας ότι η φάση ύφεσης ενός μακρού κύματος οφείλεται στην πτώση του ποσοστού του κέρδους στο σύνολο του επενδυμένου κεφαλαίου, δηλαδή της δυσανάλογης αύξησης των επενδύσεων κεφαλαίου σε μηχανολογικό εξοπλισμό και πρώτες ύλες σε σχέση με τις αντίστοιχες δαπάνες σε μισθούς και ημερομίσθια: "Με την ανατροπή της όλης παραγωγικής τεχνικής συνδέεται μια σημαντική ύψωση στην οργανική σύνθεση του κεφαλαίου που οδηγεί αργά ή γρήγορα, ανάλογα με τις συγκεκριμένες συνθήκες, σε μιαν πτώση του μέσου ποσοστού κέρδους. Αυτή με τη σειρά της δυσκολεύει την επόμενη τεχνολογική επανάσταση. Οι δυσκολίες αξιοποίησης, που μεγαλώνουν στη δεύτερη φάση της κάθε βασικής νέας παραγωγικής τεχνικής, προκαλούν μιαν αύξηση στην υποεπένδυση και στο αναξιοποίητο κεφάλαιο. Μόνο εφόσον συγκεκριμένες προϋποθέσεις οδηγήσουν σε μιαν αιφνιδιαστική αύξηση του μέσου ποσοστού κέρδους, απορροφιούνται μαζικά στις καινούργιες σφαίρες παραγωγής, διευκολύνοντας έτσι την εφαρμογή μιας βασικά νέας παραγωγικής τεχνικής, τ' ακινητοποιημένα για κάμποσες δεκαετίες κεφάλαια (σελ.98). ...Η άμπωτης κι η παλίρροια του μακρού κύματος της οικονομικής ανάπτυξης δε σημειώνεται ανάλογα με το αν ''σπανίζει'' ή ''αφθονεί'' το χρήμα, ανάλογα με το αν οι κυβερνώντες αποβλέπουν στον ''πληθωρισμό'' ή στην ''εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών''. Συμβαίνει το αντίθετο: Όταν η πτώση στο μέσο ποσοστό κέρδους ανακόπτει την επενδυτική δραστηριότητα, μειώνεται σχετικά η ζήτηση για χρηματικό κεφάλαιο και επομένως και το επιτόκιο. Μόνο εάν διαμορφωθούν συνθήκες, που εγγυώνται μια σαφή αύξηση στο ποσοστό κέρδους και μια σημαντική διεύρυνση της αγοράς, η επενδυτική δραστηριότητα θα επιδιώξει ν' αξιοποιήσει ανακαλύψεις που επιδρούν επαναστατικά στο σύνολο της βιομηχανίας κι έτσι θα μπει σε κίνηση μια μακροπρόθεσμη τάση για τη διεύρυνση στη συσσώρευση του κεφαλαίου και στη ζήτηση για χρηματικό κεφάλαιο, τα οποία και θα οδηγήσουν σε μια σχετική ύψωση του επιτοκίου" (σελ.116) (Ε. Μαντέλ, 1975). Όμως, ο ίδιος συγγρα-

φέας, θεωρούσε ότι οι αιτίες του περάσματος από την φάση ύφεσης στη φάση ανάκαμψης του επόμενου κύματος, οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες ή σε "εξωτερικές συνθήκες": πολέμους, εργατικές κινητοποιήσεις, οικονομικούς ανταγωνισμούς, αλλά και σε κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες, όπως οι τρόποι αντιμετώπισης της ύφεσης από τη μεριά των κυβερνήσεων και από την αντίστοιχη αντίδραση των συνδικάτων.

Αυτοί οι εξωγενείς παράγοντες λειτουργούν ως έναυσμα έτσι ώστε το ποσοστό κέρδους να αρχίσει, πάλι, να αυξάνεται και έτσι να ακολουθήσει ο επόμενος οικονομικός κύκλος, ο οποίος εννοείται ότι θα έχει διαφορετικό τρόπο ανάπτυξης από το προηγούμενο.

Καθώς, λοιπόν, έχουμε εξάπλωση της βιομηχανικής δραστηριότητας στο σύνολο όχι μόνο μιας εθνικής οικονομίας, αλλά στην παγκόσμια οικονομία, φτάνουμε κάποια στιγμή σε υπερβολικά μεγάλη παραγωγική ικανότητα. Αυτή η πλεονάζουσα, για τα καπιταλιστικά πλαίσια, δυναμικότητα, οδηγεί σχεδόν τον κάθε βιομηχανικό κλάδο σε υπερπαραγωγή. Η ύπαρξη υπερβολικά πολλών προϊόντων και κεφαλαίων, σε συνδυασμό με τη φθίνουσα ζήτηση, οδηγεί σε αναγκαστική μείωση της παραγωγής και άρα σε απολύσεις, διαβρώνοντας έτσι ακόμη περαιτέρω την αγοραστική δύναμη και τη ζήτηση, με πτώση των τιμών και κρίση υπερσυσσώρευσης-υπερπαραγωγής. Όμως, η οικονομική κρίση λειτουργεί εκκαθαριστικά για το οικονομικό σύστημα και για τα συσσωρευμένα προβλήματά του, μέχρις ότου η οικονομία αποκτήσει μια νέα βάση εκκίνησης απ' όπου θα αρχίσει η επόμενη περίοδος ανάπτυξης, δηλαδή ένας νέος κύκλος οικονομικής επέκτασης.

Οι νέες τεχνολογίες και οι καινοτομίες είναι οι πιο βασικοί παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης, διότι δημιουργούν ευκαιρίες για κέρδη, και εφόσον προσελκύουν κι άλλους μιμητές, οι οποίοι με τη σειρά τους προβαίνουν σε νέες επενδύσεις, δημιουργούν μια νέα πιο δυναμική φάση επέκτασης, δηλαδή ένα νέο οικονομικό κύκλο. Αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε έντονο ανταγωνισμό και άρα μειωμένο επιχειρηματικό κέρδος, με συνέπεια μια νέα φάση ύφεσης του κύκλου, μέχρις του σημείου που θα αρχίσει η εφαρμογή νέων καινοτομιών, οι οποίες θα δημιουργήσουν το επόμενο μακρύ κύμα κ.ό.κ. Δηλαδή, διαπιστώνουμε διεθνείς κύκλους οικονομικής δραστηριότητας μεγάλου μήκους κύματος, οι οποίοι διαδέχονται ο ένας τον άλλο με μέση διάρκεια 50 με 60 χρόνια.

Βέβαια, επειδή η συμπεριφορά ενός οικονομικού κύκλου δεν μπορεί να προβλεφθεί με απόλυτη ακρίβεια, είμαστε υποχρεωμένοι να είμαστε προσεκτικοί στις προγνώσεις μας. Διότι, από τη φύση της, η πρόβλεψη για τις οικονομικές προοπτικές επιδέχεται, ένα περιθώριο λάθους.

Με άλλα λόγια, η θεωρία των οικονομικών κύκλων ή αλλιώς μακρών κυμάτων στηρίζεται πιο πολύ σε εμπειρικά στοιχεία και αξιοποιείται περισσότερο ως περιγραφικό σχήμα για να προσδιορίσει τις φάσεις εξέλιξης της οικονομίας δηλαδή ως "ιστορικές εποχές", παρά ως οικονομικούς κύκλους, όπως είναι αυτοί της βιομηχανίας [3].

2. Περιοδολόγηση των οικονομικών κύκλων

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, θα επιχειρήσουμε μια σύντομη περιοδολόγηση της διεθνούς οικονομίας, δηλαδή μια σύντομη ανασκόπηση των μέχρι σήμερα μακρών κυμάτων στην οικονομική ανάπτυξη ή κύκλους Κοντράντιεφ, όπως αλλιώς έχουν ονομαστεί, ανατρέχοντας στην βιβλιογραφία (Ε. Μαντέλ-1975 και Ν. Βερναρδάκης, 1988).

Ο πρώτος οικονομικός κύκλος, ο οποίος είναι γνωστός και ως Κοντράντιεφ της ατμομηχανής, άρχισε την ανοδική του πορεία το 1780-90 και έφτασε στη κορυφή του το 1810-17 για να αρχίσει μετά η πτάση του μέχρις ότου ολοκληρώθηκε η περιοδικότητα του, περίπου, το 1850 (πτώση 1810-17 έως 1844-50). Ουσιαστικά, πρόκειται για την περίοδο της πρώτης βιομηχανικής επανάστασης.

Ο δεύτερος κύκλος που διαδέχτηκε το πρώτο, χαρακτηρίσθηκε από τις εφαρμογές του

πρώτου: σιδηροδρομική ατμομηχανή, σιδηροδρόμους και βιομηχανία χάλυβος. Άρχισε την ανοδική του πορεία, περίπου, μεταξύ 1844-50, σταθεροποιήθηκε προς τα τέλη της δεκαετίας του 1860 (1870-75), αρχίζοντας μετά την καθοδική του πορεία, μέχρι που έφτασε στο κατώτατο σημείο του το 1896 (πτώση: 1870-75 έως 1890-96). Πρόκειται για την περίοδο της πρώτης τεχνολογικής επανάστασης που τη χαρακτήρισε η διάδοση των μηχανικά παραγμένων ατμομηχανών ως κινητήριου μηχανισμού σε όλους τους βιομηχανικούς κλάδους.

Ο τρίτος κύκλος ξεκίνησε την ανοδική του πορεία, σχηματικά, το 1896. Έφτασε στην κορυφή του το 1920, αρχίζοντας κατόπιν την πτωτική του φάση, σημειώνοντας μετά το κραχ του 1929 απότομη πτώση, την οποία ολοκλήρωσε ουσιαστικά το χρονικό διάστημα 1940-45 (άνοδος: 1890-96 έως 1914-20, πτώση: 1914-20 έως 1940-45). Το τρίτο μακρύ κύμα είναι γνωστό και ως Κοντράντιεφ του ηλεκτρισμού και της μηχανής εσωτερικής καύσεως και πρόκειται για τη δεύτερη τεχνολογική επανάσταση. Οι κύριες τεχνολογίες του εν λόγω αναπτυξιακού κύματος διαφέρουν σημαντικά από τις αντίστοιχες του πρώτου και του δεύτερου. Η έμφαση είναι στις καινοτομίες νέων προϊόντων όπως αυτοκίνητα, τηλέφωνα, γραμμόφωνα, γραφομηχανές, φωτογραφικές μηχανές, αεροπλάνα, ραδιόφωνα κλπ. Για τις χώρες που καινοτομούσαν η αύξηση της παραγωγής ήταν πολύ ταχεία και δημιουργήθηκαν διεθνώς ανάγκες για πρώτες ύλες (χαλκός, λάστιχο, πετρέλαιο), οι οποίες άρχισαν να εισάγονται από τις αποικιακές χώρες μέσω της εκμετάλλευσής των πλουτοπαραγωγικών τους πόρων από τις ανεπτυγμένες χώρες.

Οι τεράστιες επενδύσεις σε εξοπλισμούς στα τέλη της δεκαετίας του 1930 και στις αρχές της δεκαετίας του 1940, καθώς επίσης και η προηγούμενη σφοδρότητα του οικονομικού κραχ του 1929, μέσω του οποίου εκκαθαρίστηκε η καπιταλιστική οικονομία από τα συσσωρευμένα προβλήματά της, έφεραν το ξεκίνημα του τέταρτου οικονομικού κύκλου, το οποίο ξεκίνησε την ανοδική του πορεία, ουσιαστικά, από το τέλος του δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου. Ο εν λόγω κύκλος, χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη νέων τομέων, όπως της βιομηχανίας χημείας, της ατομικής ενέργειας, του αεροθούμενου, των μεταφορών, των επικοινωνιών, των ηλεκτρονικών κλπ., καθώς επίσης και από τη μαζική μεταφορά κεφαλαίων και τεχνολογίας από τις ΗΠΑ προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης για την οικονομική τους ανόρθωση από τις καταστροφές που επέφερε ο πόλεμος. Όλα αυτά έδωσαν ώθηση για μια νέα ταχύρυθμη οικονομική ανάπτυξη. Ποτέ άλλοτε η παγκόσμια οικονομία δεν είχε γνωρίσει τόσο υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Η απαρχή της φάσης ύφεσης του τέταρτου μακρού κύματος χρονολογείται στα τέλη της δεκαετίας του 1960, δηλαδή την εποχή που ο στασιμοπληθωρισμός αρχίζει να αυξάνεται. Επιπλέον, ένας εξωγενής παράγοντας, όπως ήταν οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις (η μία το 1973 και η άλλη το 1979), επαύξησαν τα ήδη συσσωρευμένα προβλήματα της διεθνούς οικονομίας. Η μείωση των επενδύσεων και το κλείσιμο επιχειρήσεων, ως αποτέλεσμα της πτώσης του ποσοστού κέρδους και της κρίσης υπερσυσσώρευσης, η οποία, πάλι σχηματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ξεκινά από το 1974, είχαν άμεσες συνέπειες στην απασχόληση και στην αύξηση της ανεργίας. Ταυτόχρονα, η επιβράδυνση των επενδύσεων συνοδεύτηκε (εξαιτίας της αύξησης του ανταγωνισμού) από υποκατάσταση της εργασίας από κεφάλαιο, λόγω της εισαγωγής των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία, η οποία επιδεί-

νωσε ακόμη περισσότερο την κατάσταση στην απασχόληση και στην αγορά εργασίας.

Ως πόροι για την χρηματοδότηση του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού επιλέγεται ένα μέρος του εισοδήματος των εργαζομένων, το οποίο με τις περιοριστικές εισοδηματικές και φορολογικές πολιτικές μετατρέπεται σε έσοδα του κράτους για την μείωση των ελλειμμάτων και σε επενδυτικό κεφάλαιο για τις επιχειρήσεις με παράλληλη πτωτική επίδραση στον πληθωρισμό. Αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων ήταν ο περιορισμός της κατανάλωσης και η επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου, ιδιαίτερα, της μισθωτής εργασίας.

Επομένως, το ερώτημα που τίθεται προς απάντηση είναι το εξής: Μήπως πλησιάζουμε στο σημείο μεταστροφής του οικονομικού κύκλου (μακρού κύματος), εξαιτίας αυτών των εξελίξεων, γεγονός που υποδηλώνει ότι μπορεί να εισέλθουμε σε μια εποχή κοινωνικών αναταράξεων;

3. Οικονομικός κύκλος και απεργιακές κινητοποιήσεις

Παρ' ότι οι περισσότεροι αναλυτές της παγκόσμιας οικονομίας αποφεύγουν να προβούν σε προβλέψεις πέραν του συμβολικού χρονικού ορίου του έτους 2000, εντούτοις, όλες οι πρόσφατες αναλύσεις της διεθνούς οικονομίας εμφανίζονται αισιόδοξες για τα αμέσως επόμενα έτη. Έτσι, εκτός απρόοπτου, το μεγαλύτερο τμήμα της διεθνούς οικονομίας θα αρχίσει, να εισέρχεται σε μια νέα φάση ανάκαμψης (Η. Ιωακείμογλου, 1999). Η εν λόγω εκτίμηση δεν αναφέρεται στις βραχυχρόνιες και μεσοπρόθεσμες εξελίξεις, αλλά στην μακροχρόνια διάρκεια. Αυτό σημαίνει ότι στο πλαίσιο των δεκαετών κύκλων της οικονομικής δραστηριότητας θα συνεχίσουν να παρουσιάζονται οι περιοδικές υφέσεις.

Όπως, ήδη, αναφέραμε οι εμπειρικές ενδείξεις για την ύπαρξη μακρών κυμάτων στην οικονομική δραστηριότητα διαρκούν μια περίοδο, η οποία κυμαίνεται από 50 μέχρι 60, περίπου, έτη.

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη ότι το τέταρτο μακρύ κύμα άρχισε το 1945, τίθεται το ερώτημα, αν βρισκόμαστε κοντά στο τέλος του εν λόγω μακρού κύματος και στη φάση μεταστροφής, απ' όπου θα αρχίσει ένα νέο μακρύ αναπτυξιακό κύμα.

Έχει υποστηριχτεί ότι κατά τη μετάβαση από τη φάση της ανάπτυξης στη φάση της ύφεσης ενός μακρού κύματος και αντίστροφα, υπάρχει ένταση των κοινωνικών κινητοποιήσεων.

Το εν λόγω επιχείρημα έχει υποστηριχτεί από μελετητές που έχουν αποδεχτεί τη θεωρία των μακρών κυμάτων και τη σχέση τους με τις απεργιακές κινητοποιήσεις.

Μια άλλη πτυχή, πιο πρόσφατη, εξίσου ενδιαφέρουσα, που ουσιαστικά επιβεβαιώνει την προαναφερθείσα προσέγγιση περί οικονομικών κύκλων, δίνεται από το προαναφερθέν βιβλίο του John Kelly (1998), το οποίο συσχετίζει τα μακρά κύματα με την εξέλιξη των κοινωνικών κινητοποιήσεων. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία που παραθέτει ο John Kelly, ο αριθμός των απεργιών και η πυκνότητα των συνδικάτων αλλάζει σημαντικά κατά τη διάρκεια των μεταβατικών περιόδων.

Έτσι, κάνοντας μια περιοδολόγηση, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στον Πίνακα 1, αποδεικνύονται ανάγλυφα οι σχετικές ημερομηνίες για την άνοδο και την κάθοδο της παγκόσμιας οικονομίας, καθώς επίσης και οι αντίστοιχες μεταβατικές περίοδοι. Επιπλέον, σ' αυτόν τον Πίνακα, παρατηρούμε πως υπάρχει μια γενική συμφωνία μεταξύ των συγγραφέων που επεξεργάζονται το συγκεκριμένο θέμα, ότι η παγκόσμια οικονομία ξεκίνησε την άνοδό της στη δεκαετία του 1840, παρά τις επιμέρους διαφορές που έχουν στην ακριβή ημερομηνία.

Όσον αφορά τις απεργίες και τον αριθμό των εργαζομένων που συμμετέχουν στα συνδικάτα φαίνεται ότι αλλάζουν κατά τη διάρκεια των μακρών κυμάτων, δηλαδή κάθε φορά που πλησιάζουμε στο σημείο μεταστροφής ενός μακρού κύματος από την ανοδική φάση στην καθοδική και αντίστροφα. Συγκεκριμένα, παρατηρώντας τον Πίνακα 2, όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εργασιών διαφό-

ρων συγγραφέων, σχετικά με τα διεθνή και εθνικά κύματα απεργιών κατά τη διάρκεια των ετών 1870-1974, διαπιστώνουμε ότι τα μεγαλύτερα απεργιακά κύματα συνέβησαν κατά τη φάση μεταστροφής του μακρού κύματος, δηλαδή, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1870 (καθοδική φάση), στις αρχές της δεκαετίας του 1890 (κατά τη φάση από την ύφεση στην ανοδική πορεία της οικονομίας), το χρονικό διάστημα 1910-1920 (μεταβατική περίοδος από την άνοδο στην κάθοδο, όπου, μεταξύ άλλων, είχαμε δύο υψίστης σημασίας κοσμοϊστορικά γεγονότα: τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο το 1914, την Οκτωβριανή Επανάσταση το 1917) και τέλος, την περίοδο 1968-1974 (μεταβατική περίοδος από την ανοδική φάση της οικονομίας στην καθοδική).

Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο Πίνακας 3, ο οποίος δείχνει την αλλαγή της πυκνότητας των συνδικάτων κατά τη διάρκεια των κυμάτων Κοντράντιεφ, σε συνδυασμό με τα απεργιακά κύματα. Έχοντας ως βάση υπολογισμού τις πέντε μεγαλύτερες (από οικονομικής άποψης) χώρες (Μεγάλη Βρετανία, Η-ΠΑ, Γαλλία, Ιταλία και Γερμανία), παρουσιάζει τις ποσοστιαίες μεταβολές στην πυκνότητα των συνδικάτων, ανά ορισμένα χρονικά διαστήματα, κατά την περίοδο 1894-1985. Σύμφωνα με τον Πίνακα 3, τα συνδικάτα είχαν μεγάλη αύξηση (με τη συμμετοχή μελών και πυκνότητας) κατά τη διάρκεια των μεγαλύτερων απεργιακών κυμάτων, μέτριες αυξήσεις κατά τη διάρκεια ανόδου του μακρού αναπτυξιακού κύματος και διαρροή μελών (με αποτέλεσμα την πτώση της συνδικαλιστικής πυκνότητας) κατά τη διάρκεια της καθόδου της οικονομικής δραστηριότητας.

Από την παράθεση των παραπάνω εμπειρικών στοιχείων επιβεβαιώνεται η αρχική μας προσέγγιση, ότι κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου από τη φάση της ανάκαμψης στη φάση της ύφεσης και αντίστροφα, υπάρχει ένταση των κοινωνικών κινητοποιήσεων. Επιπλέον, ο ισχυρισμός αυτός αποδεικνύεται και από ορισμένα χαρακτηριστικά ιστορικά γεγονότα, όπως αυτά των εργατικών κινητοποιήσεων του Παρισιού το 1871, των εργατικών αγώνων της περιόδου 1917-1920, των κινημάτων εθνικής αντίστασης κατά την διάρκεια του δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και τέλος, των απεργιακών κινητοποιήσεων της μεταβατικής, πάλι, περιόδου 1967-1974 στη Γαλλία, στις ΗΠΑ, στη Γερμανία, στη Χιλή, στη Πορτογαλία, στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες.

Στην προκειμένη περίπτωση, τα ερωτήματα που τίθενται, σήμερα, είναι τα εξής: εάν υποθέσουμε ότι βρισκόμαστε στο μεταβατικό σημείο όπου θα έχουμε τη μεταστροφή του μακρού μεταπολεμικού κύματος από τη φάση της ύφεσης στη φάση μιας νέας ανάκαμψης της οικονομίας, μήπως θα πρέπει να περιμένουμε, τα επόμενα χρόνια την επανασυσπείρωση του κόσμου της εργασίας στα συνδικάτα; Κι αν ναι, τότε ποια απαιτείται να είναι η αναγκαία προετοιμασία των συνδικαλιστικών δυνάμεων, έχοντας πάντα ως δεδομένο τις σημερινές τους αδυναμίες;

Αν, τελικά, δεχτούμε το περιγραφικό σχήμα των οικονομικών κύκλων, τότε το κυρίαρχο ζήτημα έχει να κάνει με το χρόνο οργανωτικής και όχι μόνο, προετοιμασίας των συνδικάτων για την υποδοχή νέων μελών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Τα μακρά κύματα στην παγκόσμια οικονομία

Ανοδική φάση	Καθοδική φάση	Μεταβατικές Περίοδοι
Αρχές δεκαετίας 1870 - αρχές δεκαετίας 1890		1870-1875
	Αρχές δεκαετίας 1870 - αρχές δεκαετίας 1890	1890-1896
1ος Παγκόσμιος Πόλεμος - 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος		1914-1920
	1ος Παγκόσμιος Πόλεμος - 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος	1939-1945
Από τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο - τις αρχές της Δεκαετίας του 1970		1967-1975
	Αρχές δεκαετίας 1970 - σήμερα	1990- ;;

Πηγή: Kelly J. (1998)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Διεθνή και εθνικά κύματα απεργιών, 1870-1974

Συγγραφείς (έτη)	Χώρες	Δεκαετία 1870	Αρχές δεκαετίας 1890	1910-1920	Τέλη δεκαετίας 1930 - τέλη δεκαετίας 1940	1968-1974
Boll (1985)	Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Η.Π.Α., Ρωσία	Ναι (εκτός Ιταλίας, Η.Π.Α. ή Ρωσίας)	Ναι (εκτός Ιταλίας ή Ρωσίας)	Ναι	Δ/Υ*	Δ/Υ
Brecher(1972)	Η.Π.Α.	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι
Cronin(1985)	Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία	Ναι	Ναι	Ναι	Δ/Υ	Δ/Υ
Cronin(1979)	Βρετανία	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Δ/Υ
Dunlop(1948)	Η.Π.Α.	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Δ/Υ
Gattei(στο Mandel, 1995)	Βρετανία, Ιταλία, Γαλλία, Η.Π.Α., Γερμανία	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Goldstein(1998)	Παγκόσμια	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι	Ναι
Gordon και άλλοι(1982)	Η.Π.Α.	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Hobsbawm (1952)	κυρίως Η.Π.Α.	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Δ/Υ
Mandel(1995)	Ευρώπη	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι

Screpanti (1987)	Βρετανία, Ιταλία, Γαλλία, Η.Π.Α., Γερμανία	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι	Ναι
Shorter και Tilly (1974)	Γαλλία	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Silver (1992)	Παγκόσμια	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι

Πηγή: Kelly J. (1998)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Η πυκνότητα των Συνδικάτων αλλάζει κατά τη διάρκεια των κυμάτων Κοντράντιεφ και των απεργιακών κυμάτων 1894-1985[α] (οι πέντε μεγαλύτερες καπιταλιστικές χώρες και τα ποσοστά τους ανά χρονικά διαστήματα)

Περίοδος	Χαρακτηρισμός	Βρετανία	Η.Π.Α.	Γαλλία	Ιταλία	Γερμανία
1894-1909	Άνοδος	0,21	0,48[β]	Δ/Υ[γ]	Δ/Υ	1,03[δ]
1910-1920	Τα μεγαλύτερα απεργιακά κύματα	3,09	0,71	Δ/Υ	Δ/Υ	3,25
1921-1934	Κάθοδος	-1,74	-0,62	Δ/Υ	Δ/Υ	-1,92[ε]
1935-1948	Τα μικρότερα απεργιακά κύματα	1,51	1,56	2,60[στ]	Δ/Υ	Δ/Υ[ζ]
1949-1967	Άνοδος	-0,14	-0,16	-1,28[η]	-1,20	0,15
1968-1974	Τα μεγαλύτερα απεργιακά κύματα	0,97	+0,14 ή -0,33	0,26	2,74	0,21
1975-1985	Κάθοδος	-0,59	-0,99	-0,75	0,29	-0,03

Πηγή: Kelly J. (1998)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

➤ **3 - 7 Απριλίου 2000**. Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Ε. Σουμέλη) στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Συνομοσπονδίας Εργαζομένων Κύπρου (ΣΕΚ)για συνδικαλιστικά στελέχη με θέμα: Ημικρατικοί οργανισμοί - Εναρμόνιση της Κύπρου με το κοινοτικό κεκτημένο, αλλαγές στο καθεστώς των οργανισμών και όλων των δημόσιων υπηρεσιών και επιπτώσεις στους εργαζόμενους.

➤ **6 - 8 Απριλίου 2000**. Συμμετοχή του ΙΝΕ στο συνέδριο για τις "Νέες δυνατότητες απασχόλησης και τοπική ανάπτυξη", το οποίο οργανώθηκε από Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ADAPT και Απασχόληση στο Montecatini Terme της Τοσκάνης. Στο συνέδριο αυτό παρουσιάστηκαν προγράμματα τα οποία αφορούσαν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στις κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά και στον τομέα του περιβάλλοντος, και αναζητήθηκαν συγκεκριμένες λύσεις στο πρόβλημα των νέων επαγγελμάτων που αναδεικνύονται με αυτές τις δραστηριότητες. Στα συμπεράσματα καταγράφηκε η πρόταση για αναγνώριση και κατοχύρωση αυτών των επαγγελμάτων, παράλληλα με την ανάγκη νέων εκπαιδευτικών δυνατοτήτων και δυνατοτήτων κατάρτισης. Από το ΙΝΕ συμμετείχε ο Επιστημονικός Σύμβουλος Πέτρος Λινάρδος - Ρυλμόν.

➤ **14 -15 Απριλίου 2000**. Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Β. Σιδηρά) στο σεμινάριο (Λισσαβόνα) παρουσίασης της κοινοτικής πρωτοβουλίας “EQUAL”.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34